

”Du må ikke vidner falsk mod din næste.”

Hvor er det besynderligt at tænke over, hvor meget det egentlig betyder for os hver især, om andre nu også taler positivt om os! – *kan folk li’ mit tøj? – sidder mit hår ordentlig? – holdt jeg en god prædiken? – gør jeg et godt stykke arbejde? – kan folk li’ at være sammen med mig? – har jeg et positivt rygte?* Det betyder meget for os!

Ja, det kan ligefrem gøre os søvnløse og vrede eller grædefærdige, hvis vi finder ud af, at der er talt negativt om os!

Når vi ved det, kære lytter – når vi erfarer det, kære lytter – hvordan kan det så være, at vi ikke på samme måde er opmærksomme på dette forhold, når vi taler om andre end os selv?!!!

(det fjols til nabo / den skøre opblæste prædikant / hende jeg fik kaffe med i missionshuset – hun er da lam i roen!)

Luther siger i sin Store Katekismus: *Der er intet i eller ved hele mennesket, som i højere grad kan gøre både gavn og skade i åndelige og verdslige forhold end just tungen, skønt den er det mindste og svageste lem.*

Derfor er det et vigtigt bud dette ottende: *Du må ikke vidne falsk mod din næste* – et bud med vidtrækkende konsekvenser for vores hverdag og vort åndelige liv.

Se, **at vidne falsk** får os til at tænke på en retssag – men det er mere end det. Før i tiden talte man om ”at aflægge falsk vidnesbyrd mod sin næste” – et vidnesbyrd ... det er også den gamle betegnelse for en karakterbog, en udtalelse fra en arbejdsgiver eller i det hele taget, når jeg udtaler mig offentligt om et andet menneske. Altså det, jeg siger om ham – det, som er med til at tegne det billede, andre mennesker har af ham – det er mit vidnesbyrd om mit medmenneske. Det får betydning for hans skæbne i et retssag – det kan få betydning for hans omdømme i samfundet – om hans troværdighed – det kan få betydning for hans muligheder for at få arbejde og venner – og i det hele taget det at leve trygt og godt blandt andre.

Det er derfor, Paulus siger i efeserbrevet: *Læg derfor løgnen bort og tal sandhed med hinanden, for vi er hinandens lemmer... giv ikke plads for Djævelen.* (4,25-27).

Derfor siger Luther i sin forklaring i Katekismus Updated:

Det vil sige: Vi skal frygte og elske Gud, så vi ikke lyver om vores medmenneske, svigter ham eller spreder dårlige rygter om ham. I stedet skal vi undskylde ham, tale godt om ham og forstå alt i bedste mening.

Sådan vil jeg gerne mødes af mit medmenneske – af dig! Hvorfor har jeg så så tit svært ved at møde mit medmenneske – dig – på en lignende måde?

For **”Ære og anseelse er hurtigt ødelagt, men ikke nemme at få tilbage igen,”** siger Martin Luther i den Store Katekismus.

Et af de grovere eksempler er de pædofili-anklager, vi tidligere har hørt om, mod børnehavepædagoger. Eller for år tilbage, hvor en skolelærer blev drillet af sine elever i overbygningen, ved at de begyndte at kalde ham homoseksuel – og sendte sms rundt til venner og bekendte!

Her var det bare en tanke, der fik ord ... og så rullede lavinen i begge eksempler. Selv om der ikke var noget om snakken, så var skaden sket – og et liv ødelagt.

Det findes også på mere daglig plan, hvor jeg med mine ord kan ødelægge så meget. Ja, det er som at tænde en cigaret og smide den i det tørre kvas i skovbunden under en hedebløge. Konsekvenserne kan være uoverskuelige. *”Tænk på, at den mindste ild kan sætte den største*

skov i brand,” står der hos Jakob (3,5-6). ”Også tungen er en ild ... den smitter hele legemet og sætter tilværelsens hjul i brand og er selv sat i brand af Helvede.”

Hvor er det et højaktuelt bud i dag ... ligesom de andre bud, vi allerede har været igennem: et uforsonligt sind kan føre til drab – et lystent blik på en andens ægtefælle er allerede ægteskabsbrud – og et uoverlagt ord om et andet menneske kan lægge et menneskeliv i ruiner. Eller dræbe et menneskes glæde i dag. Sådan er det, for uanset hvor meget jeg bider mig i tungen, så kan det ikke lade sig gøre at holde mund med tilbagevirkende kraft!!!

Mange gange sidder jeg med en smerte over, at jeg ikke turde sige noget og gøre noget på et belejligt tidspunkt ... men lige så ofte sidder jeg tilbage med tanken: hvorfor holdt jeg ikke min mund? – hvorfor skulle jeg lige netop fortælle det? ... det var jo nærmest sladder!

Der findes god snak imellem os – for vi taler jo meget med hinanden og om hinanden! *Og det gælder ikke kun kvinderne – mænd gør det såmænd også! Mange bliver faktisk først solbrændt på tungen!!! – og det kan også være godt ... det, at vi deler vort liv med hinanden og opbygger hinanden!* Men når vi taler om andres liv, skal vi være opmærksomme på, at vi er med til at give et billede videre om vedkommende. Og da må jeg ikke bare stille spørgsmålet, om det er sandt, det jeg siger. For det skal det naturligvis altid være. Men jeg bliver også nød til at spørge mig selv, om det er nødvendigt at sige det her! Skal det overhovedet siges – er det noget, der er godt for både vedkommende selv og for fællesskabet og ”selve sagen” ... bygger det noget op, eller bryder det bare ned? Ja, er det alene sladder og tom snak?

Vi kender vel alle sammen de personer, hvorom vi siger: ”Man skal ikke fortælle dem mere, end man ønsker at høre ude i byen!” Er jeg sådan en – en, man ikke kan betro noget til, eller være åben overfor, fordi jeg har så let ved at udlevere og sladre?

Det kan godt være, at jeg kan se og høre, at min næste synder, gør noget forkert, men er det min opgave at fortælle det til andre? – også selvom det er sandt? Skulle jeg ikke tværtimod værne om hans gode navn og rygte, undskylde ham, tale godt om ham og optage alt i bedste mening? – som Luther udtrykker det i den lille katekismus.

Tænk, hvis jeg langt hellere aktivt ville forsvare mit medmenneske, når nogen taler ondt om ham, og ikke bare passivt sidde og lytte eller selv sætte ord på. Tænk, om jeg må være med til at dreje samtalen i en positiv retning? Og hvis ikke det lykkes, så sige fra!

Luther siger det så karsk i den Store Katekismus: *De, der ikke lader det blive ved deres viden, men går videre og foregriber dommen, det er netop dem, der kaldes bagtalere. Hvis de ved en smule om et andet menneske, snakker de om det i alle kroge, de savler lystent og fryder sig, når de kan rode op i andres snavs, ligesom svinene, der vælter sig i møget og roder i det med deres tryne.*

Lad det derfor ikke komme ind over dig ... og lær at sige fra, hvis andre gør det. Som Luther siger det videre: *Hvis du træffer en bagvasker, der hænger en anden ud og sværter ham til, så sig ham det lige i synet, så at han rødmer af skam. På den måde vil mange holde deres mund, som ellers er parate til at hænge et stakkels menneske ud, så han har svært ved igen at komme til hæfterne.*

Jamen, siger vi så, er der ikke forskel på omsorg og sladder? Hvornår er det det ene – hvornår er det det andet?

Jo, sandelig har vi meget omsorg for hinanden – vi har også megen forbøn. Og det kunne vi jo ikke, hvis vi ikke vidste noget om hinanden – fra bibelkredsen, eller fra møder og gudstjenester ... det er en velsignelse og en rigdom, når det fungerer hos os.

Men der er en hårfin grænse, som er svær at finde, og som vi må hjælpe hinanden til, og turde sige, når den bliver overskredet. F.eks. behøver jeg ikke at kende alle detaljer for at kunne bede for et andet menneske. Måske er jeg mere lykkelig ved ikke at vide alle detaljerne. I al fald må jeg aldrig omtale et andet menneskes problemer, som jeg har lovet at bede for, uden at vedkommende selv er klar over det og har sagt ja til det ... **om det så gælder den lille gruppe i bedekredsen!**

Jeg kender selv præster, der overskrider deres tavshedspligt, når de sidder sammen med andre kolleger ... som jo også har tavshedspligt! Men her bliver den alligevel brudt.

Eller problemer bliver nævnt fra prædikestolen, og en tilhører kan genkende dem som sine egne, der er givet i en fortrolig samtale – skrækkeligt. *Da bliver det til sladder og ikke omsorg.*

Derfor må du teste dig selv: du må aldrig offentlig sige noget – hverken til gudstjenester, møder, bibelkreds eller ved kaffebordet – som du ikke kunne have sagt, hvis det menneske selv var til stede!

Altså: vi har et ansvar for ikke selv at komme med sladder – og vi har et ansvar for at stoppe sladder. Ja, vi må forsøge at dreje samtalen hen på det positive, der også kan være at sige om sagen eller personen. Det er jo det, Luther siger i den lille Katekismus: *...derimod undskylder ham, taler godt om ham og optager alt i bedste mening!*

Vel har jeg et ansvar og en opgave, hvis jeg ser, mit medmenneske gør noget, som er forkert. Ja! Men det er ikke dermed min opgave at fortælle det til andre, siger Luther. Nej, siger Jesus selv: *Hvis din broder forsynder sig imod dig, så gå hen til ham og drag ham til ansvar på tomandshånd. Hører han dig, så har du vundet din broder. Hører han dig ikke, så tag én eller to med dig ... osv. (Matt.18,15-17).* Altså gå til rette vedkommende ... og det gælder både i samfundet, på arbejdspladsen, i nabofællesskabet og i menigheden.

Vel kan der være tilfælde, hvor en myndighedsperson må gribe ind – i samfundet eller i menigheden – fordi kærligheden og omsorgen byder det. Og da må menighedens ledelse eller samfundets ledelse gribe ind med den myndighed, Gud har givet dem.

”Har jeg fået opgave at være myndighed i samfundet eller i Guds menighed, men alligevel ved mine ord eller ved min stiltiende accept siger god for det, som åbenlyst er lovbrud, synd eller vranglære, så aflægger jeg dermed falsk vidnesbyrd – så giver jeg ikke blot synderen men også synden og løggen det blå stempel ...”, siger Flemming Stidsen i sin bog: ”Vær fuldkommen”. Og det er brud på det 8. bud.

Hvad så, når vi taler om andre trosretninger? Luther bruger en del plads på at tale om, at kristne bliver løget alt ondt på: *Thi hvor der findes gudfrygtige prædikanter og kristne, fælder verden den dom, at de er kættere og frafaldne, ja, oprørske og fortabte forbrydere. Tilmed må man finde sig i, at Guds ord på det skammeligste og giftigste bliver forfulgt, bespottet, gjort til løgn, fordrejet og fortolket falsk.*

Sådan var det for de evangeliske dengang. Men hvad med os i dag? Mon ikke vi har noget at overveje, når vi omtaler andre mennesker, som vi ikke er enige med – katolikken, pinsevennen, muslimen, min almenreligiøse nabo? Taler jeg sandt om dem, og kan de mærke Guds kærlighed gennem min bedømmelse? Ville jeg sige de samme ting, hvis de sad nede på bænken og hørte med? Giver jeg et sandt billede af det kristne menneske eller den kristne forsamling, som tænker anderledes end jeg gør ...?

Ok jo, vi har så let ved *de andre* og *os – dem* og *vi*! Vel tror jeg da, Gud er på min side ... dybest set tror jeg da, Gud er lutheraner ... og Luther ville ha' hængt mig for at sige det! Ellers ville jeg da lave om på min teologi!!! Dybest set tror baptisten da, at Gud er baptist ... osv. Det er der egentlig ikke noget mærkeligt i. Lad os derfor være redelige og have respekt og give plads for uenighed, UDEN at frakende hinanden kristennavnet og lyve hinanden ondt på – med falske vidnesbyrd! *Læg løggen bort og tal sandhed med hinanden, for vi er hinandens lemmer...* (Ef.4,25-26)

Vi lever jo i et informationssamfund, hvor vi får så mange oplysninger mange forskellige steder fra – aviser og internetsider m.m. Ikke alt er jo sandt. Her må vi være kritiske – enten tie stille med løse påstande og turde kalde et rygte for netop et rygte. Ellers kan en enkelt fjer jo alt for hurtigt blive til fem velnærede høns!!! – og det er at bryde det 8. bud og give djævelen plads i vort samfund – hvor vi ikke frygter og elsker Gud frem for alt.

Vi må altid vide, at hvor der handles, der spilles der ... forstået på den måde: at hvor mennesker mødes og taler sammen, så har det altid svirret med sladder og løse rygter og halve sandheden og vandrehistorier. Pas på, det ikke er dig, der bringer dem videre – vær med til at stoppe de løse rygter – og dermed værne om dit medmenneskes navn og rygte.

Som Luther så flot siger: *Det er i særlig grad en god og ædel egenskab at udlægge alt, hvad man hører om næsten, i bedste mening, hvis det da ikke drejer sig om offentligt kendt ondskab ...*

Og så her til slut: Hvor går vejen frem? Ja, igen i dag vil vi lade Rosenius få det sidste ord – det er han nemlig så god til:

Hvor Guds Ånd bor og virker syndserkendelse, ydmyghed, anger og tro i stedse stigende grad, der bliver det let at tænke og tale vel om sin næste. Man kender nemlig ingen større synder på jord end sig selv. Når man så tillige selv har fået Guds liflige tilsagn om tilgivelse endog for de groveste synder, bliver man ikke alene sindet til at bære over med andres, men af samme nåde gror mange hellige frugter frem og blandt disse i særdeleshed kærligheden. (bd.15, side 131f)

Sådan er det ... for kærligheden gør jo ikke næsten noget ondt, siger Skriften ... den er langmodig ... mild og misunder ikke ... den praler ikke ... gør intet usømmeligt ... glæder sig over sandheden ... (1.Kor.13,4-7).

Måtte Gud da forøge os troen og kærligheden og prente dybt ind i vort hjerte kærlighedens kongelige lov: *Alt, hvad I vil, at mennesker skal gøre mod jer, det skal I også gøre mod dem* (Matt.7,12) – i hjem – i menighed – alle steder!

Dét er at frygte og elske Gud ... min Far!

Amen